

Het houden van een homilie of preek is een bijzondere taak van de gewijde diaken, al is in bepaalde bijzondere gevallen het preken door leken toegestaan. In het onderstaande gaan we in op vragen rond de preekbevoegdheid en - vooral - het praktisch voorbereiden van een preek, overweging of homilie. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de bijbelse tekst en met name het evangelie uitgangspunt van de verkondiging is.

1. WIE MAG PREKEN?

Aan de plaatselijke bisschop komt de leiding van de verkondiging in zijn bisdom toe. Hij kan derhalve prediking verbieden of verlangen dat een toestemming wordt gevraagd om te mogen preken. In een aantal gevallen is deze toestemming ook door het algemeen recht vereist. Waar het gaat om priesters en diakens ligt de veronderstelling in het huidige wetboek, in tegenstelling tot de codex van 1917 (aldaar cc. 1337-1338), dat zij bevoegd zijn om overal te prediken. Wanneer dus geen tegengestelde bepaling is gegeven door de plaatselijke Ordinaris, mag een diaken of priester prediken. Een bisschop mag overal prediken tenzij de plaatselijke bisschop hem uitdrukkelijk tot de prediking weigert toe te laten (c. 763). De bevoegde Ordinaris (bisschop of competente vicaris) kan iemand deze bevoegdheid ontnemen en de diocesane Bisschop is bevoegd een wet te geven waarin de bevoegdheid om te prediken aan een uitdrukkelijk verlof wordt gekoppeld (c. 764). Wel geldt dat ook de priester of diaken altijd tenminste veronderstelde goedkeuring moet hebben van de rector van de kerk waarin hij preekt (c. 764). Veronderstelde goedkeuring wil zeggen dat dit verlof niet uitdrukkelijk behoeft te worden gevraagd, als men er terecht van kan uitgaan dat de rector van de kerk geen bezwaar heeft. In dit geval heeft het woord "rector" de algemene betekenis van degene die de leiding van de kerk heeft, zoals een pastoor of rector in engere zin (vgl. cc. 519; 528 §1; 561).

Het preken door religieuzen wordt afhankelijk gemaakt van de toestemming van de bevoegde overste (c. 765).

Een bijzondere opdracht om te preken en in het algemeen de bediening van het woord te verrichten, geeft het recht aan de pastoor (c. 528 §1) en anderen die met de zielzorg zijn belast (c. 757). Deze opdracht en verplichting van de pastoors (en andere zielzorgers) is door het concilie van Trente vastgelegd en sindsdien in vele kerkelijke documenten herhaald (1).

Leken kunnen toegelaten worden om te preken in een kerk of kapel, "indien in bepaalde omstandigheden de noodzaak hiertoe aanwezig is of indien dit in bijzondere gevallen nuttig lijkt, volgens de voorschriften van de bisschoppenconferentie en behoudens can. 767 §1" (c. 766).

Het kerkelijk wetboek opent derhalve de mogelijkheid om leken tot de prediking in kerken of kapellen toe te laten in uitzonderlijke omstandigheden. Er bestaat geen recht van leken op prediking (2). Voor het preken daarbuiten is geen bijzonder verlof nodig al mag niemand zich aanmatigen officieel namens de Kerk te verkondigen. Zij moeten worden "geroepen" (c. 759) om namens de Kerk hierin mee te werken en de leiding van de bediening van het Woord berust bij de diocesane bisschop (c. 756 §2).

In het verleden is het preken door leken vaak verboden, bijvoorbeeld in de tijd van de Waldenzen (3). Sinds de vijftiende eeuw werden aan belangrijke kerken in grote steden preek-predbenden verbonden die aan universitair opgeleide priesters werden toevertrouwd die regelmatig een preek moesten houden (4).

Tijdens de Eucharistieviering kunnen leken de taak van "commentator" uitoefenen, dat wil zeggen: uitleg en aanwijzingen geven en korte inleidingen op de viering, maar niet vanaf de ambo, die vooral voor de lezing en verkondiging van het Woord van God blijft voorbehouden (5). Ook kan een leek aan het begin van de viering, na kruisteken en begroeting, een inleidingswoordje op de Mis van de dag houden en aan het einde van de viering, voor de zegen, de mededelingen doen, als de priester dit niet liever zelf doet (6).

De homilie blijft krachtens canon 767, voorbehouden aan de priester of diaken. Onder een homilie wordt een vorm van prediking verstaan "die deel uitmaakt van de liturgie zelf" en waarin "de geloofsmysteriën en de normen van christelijk leven vanuit de gewijde tekst uiteengezet worden" (c. 767 § 1). Een dergelijke homilie moet tenminste op zondagen en verplichte feestdagen worden gehouden (§ 2). De Algemene Inleiding op het Romeins Missaal van 1975 bepaalde dat de homilie gewoonlijk door de celebrant dient te worden gehouden, maar de Inleiding van 2000 heeft daaraan toegevoegd dat de celebrant die ook aan een concelebrant kan toevertrouwen of aan een diaken (7). Negatief werd geantwoord op de vraag of leken de homilie mochten houden (8). Wel werd op 20 november 1973 door de Congregatie voor de clerus voor een experimentele periode van vier jaar toegestaan dat leken tijdens de eucharistieviering zouden preken als de celebrant fysiek of moreel niet in staat was de homilie te houden of bij speciale omstandigheden zoals een familiefeest, missiezondag of collectes (9). Dit rescript is niet meer van kracht. De Duitse bisschoppen hebben in 1988 richtlijnen gegeven voor het preken door leken en daarin bepaald dat een leek mag preken aan het begin van de Eucharistieviering "im Sinne einer Statio zu Beginn des Gottesdienstes", wanneer de celebrant niet in staat is de homilie te houden en er geen andere priester of diaken beschikbaar is (10). De instructie Ecclesiae de mysterio vermeldt de mogelijkheid dat een niet-gewijde persoon bij uitzondering een getuigenis geeft op de plaats van de homilie wanneer er tevens een homilie wordt gehouden (11).

Uit de liturgische boeken blijkt dat leken in sommige omstandigheden wél een homilie mogen houden bij niet-eucharistische vieringen, bijvoorbeeld de catechist bij het doopsel dat hij toedient, de leek die voorgaat in Laudan of Vespers of bij een boeteviering (12). Het Directorium voor de zondagsvieringen bij afwezigheid van een priester geeft er de voorkeur aan dat de leider van de samenkomst een homilie voorleest, die de pastoor heeft opgesteld, maar dit is niet verplicht (13). Het Directorium voor de Missen met kinderen van 1 november 1973, had in nr. 24 al toegestaan dat een leek na het evangelie enkele woorden tot de kinderen zou richten (14). Deze laatste bepaling is na het verschijnen van het wetboek niet uitdrukkelijk herzien, maar men kan zich afvragen of zij nog van kracht is. De instructie Ecclesiae de mysterio, die in forma specifica is goedgekeurd, heeft in ieder geval bepaald: "Op grond van c. 767 § 1 dient men iedere vroegere norm

waardoor niet-gewijde gelovigen de homilie konden houden gedurende de viering van de Eucharistie als opgeheven te beschouwen" (15).

De pauselijke commissie voor de interpretatie van de codex heeft geantwoord dat de diocesane bisschop niet kan dispensereren in het voorbehoud van de homilie aan de priester en diaken (16).

Uit het gegeven dat in andere liturgische vieringen het leken wél is toegestaan een homilie te houden, lijkt men te moeten concluderen dat het wetboek hier alleen de homilie tijdens de eucharistieviering op het oog heeft. Hiervoor spreekt ook de formulering van § 1 van de canon die spreekt over de uitleg van de geloofsgeheimen in de loop van het liturgische jaar.

De homilie die op zondagen en verplichte feestdagen tijdens de eucharistieviering gehouden moet worden, mag dus niet aan een leek worden toevertrouwd. Ook is voorgeschreven dat de homilie niet weggelaten mag worden "nisi gravi de causa" ("tenzij om een ernstige reden"). Tenzij er een ernstige reden is om de homilie weg te laten, mag men deze derhalve niet vervangen door een andersoortige preek of getuigenis (van een religieus, missionaris, lid van een lekenbeweging en dergelijke). Zoals reeds vermeld is een aanvullend getuigenis bij bijzondere gelegenheden wél toegestaan.

Wanneer is er sprake van een "gravis causa"? De codex gebruikt deze term in een groot aantal canones (17). De Ordinaris kan bijvoorbeeld om een "ernstige reden" toestaan dat het doopsel in een woonhuis wordt toegediend (c. 860 § 1), de biechtfaculteit van een priester intrekken (c. 974 § 1), een huwelijk saneren buiten medeweten van één of van beide partijen (c. 1164). De bisschoppenconferentie kan voor dit geval nadere richtlijnen geven (c. 766) en aan de bisschop komt overigens de leiding van de verkondiging in zijn bisdom toe (c. 756 § 2: "totius ministerii verbi... moderatores"). Binnen dit kader komt het aan de pastoor of de rector van de kerk toe deze richtlijn toe te passen (cc. 561; 528 § 1; vgl. c. 767 § 4).

2. HET VOORBEREIDEN VAN EEN HOMILIE OF OVERWEGING

In de voorbereiding van een homilie kan men verschillende fasen onderscheiden:

1. Oriëntatie; 2. Exegese; 3. Meditatie; 4. "Meenemen en laten rijpen"; 5. Het maken van de preek; 6. Het inoefenen van de tekst.

Deze stappen krijgen in de praktijk verschillend gewicht, maar het is onontbeerlijk de gewijde tekst waarover de homilie of overweging wordt gehouden, te overwegen en geestelijk tot je door te laten dringen.

2.1. Oriëntatie

Een homilie is een onderdeel van de liturgie en moet een uitleg bevatten van een aspect van de lezingen uit de heilige Schrift of van een andere tekst uit het Ordinarium uit het Proprium van de Mis van de dag, waarbij rekening moet worden gehouden met het mysterie dat die dag wordt gevierd en de speciale noden van de toehoorders (18).

De voorbereiding op de preek begint dus met een oriëntatie:

- a. welke zijn precies de lezingen van die dag? Het is goed dit al tijdig na te gaan, bijvoorbeeld aan het begin van de voorafgaande week wanneer men de komende zondag moet preken.
- b. Wat is de liturgische context: Wordt er een bijzonder feest gevierd? Welke liturgische teksten worden gebruikt? Welke heilige wordt gevierd?
- c. Zijn er bijzondere gebeurlijkheden waaraan moet worden gedacht (bijvoorbeeld Missiezondag, een gouden bruidspaar, een ingrijpende gebeurtenis die in de geloofsgemeenschap heeft plaatsgevonden enzovoorts).
- d. Wie zijn de toehoorders? Van belang is ook de vraag: tot welke mensen ga ik mij richten (kinderen, bejaarden, gezinnen, de parochie, een bijzondere groep). Wat houdt hen bezig? Hoe beleven zij het geloof? Hoe kan ik aansluiting bij hen vinden om hen te begeleiden door mijn woorden op de weg naar Christus?

2.2. Exegese

Vervolgens is het belangrijk de tekst(en) van de heilige Schrift goed te verstaan binnen de liturgie.

a. De context van de lezing in de Dienst van het Woord

De lezingen van de heilige Schrift die in de zondagsliturgie worden voorzien, hebben een verband met elkaar. Dit geldt met name voor de eerste lezing en het evangelie. Het is goed zich te realiseren welk verband dit is: waarom zijn de eerste lezing en het evangelie bij elkaar geplaatst? Dit thema kan een goed uitgangspunt zijn voor de verkondiging.

b. De bedoeling van de gewijde schrijver

Om de betekenis van de bijbelse lezingen te kunnen begrijpen, kan het nuttig zijn een exegetisch commentaar te raadplegen of een commentaar op de

zondagslezingen waarin exegetische gegevens verwerkt zijn. Hiervan zijn vele voorbeelden te geven (bijv. A. Louf, J. Bots, P. Penning de Vries, *Bezinning op het Woord*, Tijdschrift voor verkondiging; *Gottes Wort im Kirchenjahr*; *Spreken met God*; Jerome's biblical commentary; Bijbels woordenboek).

Om de betekenis van de lezing te begrijpen, kan men zich de volgende vragen stellen:

- Welke is de speciale invalshoek, de grote leidende gedachte van dit evangelie, c.q. bijbelboek?
 - Tegen welke achtergrond moeten we deze perikoop zien (bijvoorbeeld: hoe was de agrarische wereld van het nieuwe Testament? Wat riepen deze woorden op bij de toehoorders? Voor wie schreef deze evangelist)? Het verstaan van de *Sitz im Leben* van de tekst is van belang voor een juiste interpretatie ervan.
 - Wat is de verkondigende betekenis (*kerygma*) van beelden, parabels die worden gebruikt en van wonderen die worden verhaald?
- Soms kan het helpen te kijken naar wat de kernzin van de perikoop is.

2.3. Meditatie of "Lectio divina": verkondiging aan mij

Een belangrijk onderdeel van de voorbereiding van een preek is de meditatie of "lectio divina" van de gewijde tekst. Het evangelie is hiervoor gewoonlijk het meest geschikt, omdat dit ons het meest direct in contact met Christus brengt. De bedoeling van deze fase is het, persoonlijk in deze gewijde tekst Hem te zoeken, wiens Boodschap wij door willen geven. Het is goed in deze fase iedere gerichtheid op het maken van een preek los te laten. Het gaat er nu alleen om te zien wat dit evangelie (of andere gewijde tekst) mij te zeggen heeft. Men kan daarvoor goed de methode gebruiken van de heilige Ignatius van Loyola, die helpt om de perikoop langzaam en diepgaand te overwegen. In ieder geval is het van belang het gebed te beginnen door de eigen geest te laten rusten en de zaken waar men mee bezig is achter zich te laten; dan: een goede plaats te kiezen voor Hem, waar men kan bidden zonder gestoord te worden en zich bewust te worden van Zijn aanwezigheid, dat Hij ons ziet en kent en in antwoord daarop ons klein te maken in een gebaar van aanbidding. We kunnen dit ook vragen als een genade: dat al onze gedachten en werkzaamheden zuiver gericht mogen staan op de lof en eer van God. Vervolgens is het goed zich de tekst te binnen te brengen waarover men wil bidden: de geschiedenis die daarin wordt verhaald en de plaats waar zich die afspeelt en te vragen om de genade Hem door dit gebed beter te mogen leren kennen met een innerlijke kennis, een kennis van het hart.

De gewijde tekst (met name een evangelie) zelf kan drie maal worden overwogen door een eerste keer bijzondere aandacht te geven aan de personen, een tweede keer zich te concentreren op de woorden die zij spreken en een derde keer op wat zij doen. Het is daarbij van belang eerst de aandacht te geven aan de personen, de woorden en daden zelf, dus als het ware te "kijken" naar het evangelie en daarna in zichzelf in te keren: waar ben ik als die persoon? Wie

zijn zoals die persoon? Hoe sta ik tegenover Hem? Hoe klinken deze woorden in mijn leven enzovoorts. De bedoeling is dat de woorden van de blijde boodschap verkondiging worden "aan mij" en ik zie waar ik zelf in dit evangelie, in deze gewijde tekst sta.

Men kan het gebed goed afsluiten met gesprekjes, gebedjes, met personen die in het evangelie voorkomen, met Maria, met Jezus, met de Vader en afsluiten met het Onze Vader.

Om iets vast te houden van hoe het is gegaan, kan men de drie vragen van de reflectie gebruiken: 1) Waar was ik niet bij Hem (waarover gingen verstrooiingen); 2) waar waren we wel bij elkaar (wat heeft mij geraakt, getroffen, waarheen ging mijn gebed?); 3) wat voel ik voor Hem na afloop van het gebed (wat heeft het in mij achtergelaten).

De persoonlijke overweging van de bijbeltekst is een belangrijke voorwaarde voor een preek of overweging die niet slechts een verhandeling is over een bepaald thema dat buiten de predikant staat, niet een toespraak die onpersoonlijk en vlak overkomt, maar die doorleefd is en dus tevens getuigenis. Naast natuurlijk op de eerste plaats de genade is dit een belangrijke voorwaarde om het geloof bij de toehoorders te wekken.

2.4. "Meenemen en laten rijpen"

Door studie van commentaren of andere werken, heeft degene die de overweging of preek gaat houden zich intellectueel verdiept in de boodschap van de perikoop. Door de meditatie en het gebed heeft hij ervaren wat de gewijde tekst voor zijn leven betekent.

Het is duidelijk dat door het lezen en overwegen van de tekst en door de betekenis ervan te bestuderen, het thema of een thema dat hierin naar voren komt, gemakkelijk zal "mee-resoneren" in de komende dagen. Vaak onbewust leggen we verbanden tussen hetgeen we meemaken, lezen of horen, met thema's die we in de perikoop hebben overwogen. Dit is goed en vruchtbaar. Zo ontstaat opnieuw een band tussen de gewijde tekst en het leven nu: hoe klinkt dit Woord van God nu in deze situatie? Het is belangrijk dat we ons deze vraag, bewust of onbewust, stellen in absolute trouw aan het Woord van God en in het vertrouwen dat Zijn woorden een weg kunnen wijzen in deze situatie. Als we geneigd zijn het Woord van God terzijde te schuiven als niet relevant, te moeilijk of onaangepast, kan dit een teken zijn dat we onze kennismaking met de betekenis van dit Woord van God in studie en overweging moeten verdiepen.

Een goede voorbereiding op het maken van een preek kan zijn met een groepje bijeen te komen, het evangelie te lezen en te overwegen en daarna of een volgende keer met elkaar de hierboven genoemde vragen van de reflectie te bespreken en dit gesprek te laten uitmonden in gebed waarin het besprokene kan terug keren.

Een andere vorm is te beginnen met het lezen van de tekst, de leden van de groep gelegenheid geven spontaan te reageren op wat zij gehoord en/of gelezen hebben, in te gaan op deze reacties door de tekst uit te leggen en te bespreken

en daarna de tekst te herlezen, de spontane reacties van de eerste ronde nog eens bekijken en te bezien hoe we dit woord van God in de praktijk kunnen beleven om weer af te sluiten met gebed. Deze tweede vorm kan soms voor een predikant met name nuttig zijn om zich te realiseren wat de tekst oproept bij mensen als deze wordt voorgelezen. Dit zijn reacties waarmee hij bij het maken van zijn preek rekening kan houden of die hij zelfs in het eerste gedeelte van de preek uitdrukkelijk kan vermelden.

2.5. Het maken van de preek

Vervolgens moet de preek concreet worden voorbereid. Het is bepaald niet verkeerd deze uit te schrijven omdat dit kan helpen de boodschap goed over te brengen, de gedachten goed te formuleren, een goede structuur in de tekst aan te brengen en niet langdradig of juist te bondig en beknopt te worden.

Ook voor een meer ervaren predikant is het aan te bevelen in ieder geval de overgangen in de tekst op papier te zetten, het begin en slot uit te schrijven en ook de zaken die een delicate formulering vereisen.

Het is van belang om met deze fase zo vroeg te beginnen dat men niet in tijdnood komt en eventueel gelegenheid heeft om de tekst nog eens even weg te leggen en later weer aan te vullen als het op dat moment niet zo lukken wil. Maar er zijn ook predikanten die pas goed kunnen werken als ze juist wel onder tijdsdruk staan!

Een paar overwegingen vooraf bij het maken van een preek of overweging:

- gebruik spreektaal, geen schrijftaal
- probeer concreet en niet abstract te zijn, geen theoretische gedachten, maar praktische woorden en voorbeelden, geen moeilijke woorden, geen vertoon van eigen kunnen of geleerdheid: de preek moet - zonder kinderachtig te zijn - grotendeels begrijpelijk zijn voor kinderen/jongeren van twaalf jaar.
- Vermijd wat als een beschuldiging kan worden opgevat; veronderstel geen kwaad bij de toehoorders. Spreek niet tot de afwezigen maar tot degenen die er zijn.
- er mag als het ware een gesprek tot stand komen, in de zin dat de predikant tracht te begrijpen wat de toehoorder vindt, eventueel opwerpingen en bezwaren voorziet en meeneemt in wat hij zegt.
- Het is dan ook meestal beter het zgn. "moraliseren" te vermijden dat de toehoorder zegt wat hij of zij moet doen en laten, maar eerder de toehoorder helpen dit te ontdekken.
- Houd voor ogen tot wie je spreekt
- de predikant moet de toehoorder aanvaarden. Het is beter iemand te overtuigen dan hem te veroordelen. Veroordelende woorden werken meestal averechts, de toehoorder moet uitgenodigd worden bepaalde zaken nog eens te overdenken in het licht van het evangelie en daar voor zichzelf conclusies uit te trekken.
- mensen kunnen in het algemeen hun aandacht niet zo lang vast houden bij gesproken woord, tenzij zij er zelf op een of andere manier actief bij betrokken

zijn. Dit kan doordat er een vraag gesteld wordt ten aanzien van iets waar de gelovigen zelf mee bezig zijn, ook al is die retorisch, en er vervolgens naar het antwoord wordt gezocht. Ook een voorbeeld, een zinvol en niet te zeer afleidend verhaal of een toepassing die door de mensen herkend wordt, kan de aandacht vasthouden.

- Weest U ervan bewust dat het preken een opdracht inhoudt om in naam van de Kerk het woord van God te verkondigen. U bent dienaar van God en Zijn Kerk. Het is geen opdracht die U zichzelf toe-eigent, maar een dienst waartoe U bent gezonden en die om trouw vraagt aan het woord van God en de Kerk.

Hoe bouw je een preek of overweging op?

De opbouw van de preek dient er rekening mee te houden dat de verkondiging de bijbelse boodschap op verstaanbare wijze wil verwoorden en bij de mensen brengen, zodat er door de predikant een verband wordt gelegd tussen het woord van God en de hedendaagse levenssituatie en het leven van de toehoorders in het bijzonder; dit mondt uit in een oproep om concreet Christus te volgen.

Er zijn verschillende methodes en schema's voor preken; het is in ieder geval goed als er een duidelijke lijn in het betoog zit en een duidelijke afronding, die een samenvatting van het thema en een conclusie voor het christelijk leven kan inhouden. We vermelden een "preekschema", dat min of meer ontleend is aan het boek Bijbel en preek van St. Van Calster (19). Dit preekschema veronderstelt dat de predikant zich afvraagt: op welke vragen van mensen geeft deze perikoop een antwoord?

1) Allereerst is het goed om interesse te wekken door een vraag, een belevenis, iets wat tot nadenken stemt. De toehoorder moet op een of andere manier het gevoel krijgen dat dit met zijn leven te maken heeft. Dit begin mag niet te los staan van de verdere preek.

2) Vervolgens kan het zinvol zijn om vragen die met het thema verbonden zijn, aan bod te laten komen, zodat de toehoorders er meer over na gaan denken.

3) Daarna kunnen verschillende oplossingsmogelijkheden naar voren worden gebracht, met name oplossingen die niet kunnen bevredigen,

4) waarna vervolgens de boodschap van dit evangelie als antwoord gegeven kan worden, 5) die men door een persoonlijk getuigenis, een vertelling of uitwerking kan versterken.

6) Besluit: een conclusie met betrekking tot ons leven, een uitnodiging tot christelijk engagement.

Jezus moet lijden

- 1) Een voorbeeld: Preek over het lijden bij een lijdensvoorspelling van Jezus (zeer schematisch)
- 2) verhaal waaruit blijkt dat mensen lijden willen vermijden, zoals de apostelen die niet willen dat ragen: waarom laat God toe dat mensen lijden? Waarom kun je nooit gelukkig zijn zonder lijden? Waarom laat de Kerk euthanasie niet toe die het lijden uitbant? Enzovoorts, zeer goed met verhalen en voorbeelden te verduidelijken
- 3) Onbevredigende oplossingsmogelijkheden: God is wreed, God bestaat niet, God is ver weg en heeft geen invloed op de wereld enzovoorts
- 4) Al hebben we geen antwoord op iedere vraag: God heeft het lijden opgenomen en het ten goede omgebogen: Hij verlost ons door het lijden. Kunnen we dan geloven dat ook ons lijden een betekenis heeft, al blijft het een mysterie?
- 5) Ervaringen van wat het lijden van mensen kan betekenen: een ernstige zieke vrouw die een bron van kracht is voor anderen; dat jezelf of anderen door ervaringen van lijden hebt geleerd en tot God bent gekomen
- 6) We kunnen proberen uit het lijden het goede te halen en te vertrouwen dat God het kwaad van ons lijden ten goede zal buigen en dat we juist door ons lijden met Christus meewerken.

2.6. Het inoefenen van de tekst en het houden van de preek

Wanneer we de preek houden, moet die niet overkomen als een afgelezen verhaal. Een preek moet ook een vorm van een persoonlijk getuigenis zijn. Vroeger leerden de priesters hun preek uit het hoofd en gebruikten bij het preken geen tekst meer. Dat is niet perse nodig, maar het is wel belangrijk dat we zo goed thuis zijn in de tekst dat we die vrij naar voren kunnen brengen. Een voorlees-toon is daarbij funest, het is belangrijk te spreken alsof je iemand iets vertelt, niet alsof je iets voorleest. Daartoe is het van belang de tekst enige malen goed door te lezen.

Kijk bij het preken naar de mensen en niet steeds naar het papier; ook is het niet prettig wanneer de predikant steeds het hoofd op en neer moet bewegen om de volgende regel van zijn tekst te kunnen lezen. Liever een blik uit een ooghoek!

Sprek rustig en duidelijk, stel de microfoon goed af en let erop hoe uw stem in de ruimte klinkt.

Vermijd een "preektoon", probeer 'natuurlijk' te spreken, dit komt het meest 'echt' over; probeer niet te vlak en saai te spreken, maar te veel retorisch geweld ("donderpreek") lijkt ook af te raden. Een predikant kan gerust een keer een gebaar maken, maar teveel gesticuleren leidt af en komt wat vreemd over.

Wees je ervan bewust dat je Gods woord verkondigt. Bereid je bijvoorbeeld voor op de prediking door een gebed dat het zaad wat je zaait in goede aarde mag vallen en vrucht mag dragen door Gods genade.

Dr. J.W.M. Hendriks, pr.

Voetnoten

[1\)](#) Conc. van Trente: sessio V, decretum II super lectione et praedicatione, nr. 11, in: COD, p. 669, 22vv.: "Archipresbyteri quoque, plebani et quicumque parochiales vel alias, curam animarum habentes, ecclesias quocunque modo obtinent, per se vel per alios idoneos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem dominicis et festis solemnibus plebes sibi commissas pro sua et earum capacitate pascant salutaribus verbis..."; vgl. sessio XXII, de sacrificio Missae, caput VIII, in: COD, p. 735,8vv.; sessio XXIV, decretum de reformatione, can. 4 en 7, in: COD, pp. 763,8vv en 764,21vv.; vgl. bijv. BENEDICTUS XIV, Encycliek. *Ubi primum*, 3 dec. 1740, nr. 3, in: *Enchiridion delle Encicliche* (= EE), deel 1, nr. 4 ("diebus saltem Dominicis aliisque festis de praecepto.."); IDEM, Enc. *Etsi minime*, 7 febr. 1742, nr. 5, in: *EE* 1, nr. 36; in het wetboek van 1917: c. 1344 met verwijzingen naar andere documenten.

[2\)](#) Vgl. Instr. *Ecclesiae de mysterio*, art. 2 §3.

[3\)](#) DENZ. 796; 809; 866; vgl. C. VAN DE WIEL, *De verkondigingstaak van de Kerk* (Leuven, 1990), pp. 48-49.

[4\)](#) H. FEINE, *Kirchliche Rechtsgeschichte*. Die katholische Kirche (Köln, Wien, 1972[5]), p. 423.

[5\)](#) Vgl. Inleiding 2000, nr. 105 b.

[6\)](#) Inleiding 2000, nr. 50 en 124; 90; 166 met 105b (maar het lijkt dat volgens nr. 184 voor de mededelingen behalve de priester voornamelijk de diaken in aanmerking komt).

[7\)](#) *Inleiding* 1975, Nr. 42; *Inleiding* 2000, nr. 66.

[8\)](#) PAUSELIJKE COMMISSIE VOOR DE INTERPRETATIE VAN DE DECRETEN VAN HET TWEDE VATICANAANS CONCILIE, *Resp.* 11 jan. 1971, in: AAS 63(1971), p. 329; vgl. CONGREGATIE VAN DE GODDELIJKE EREDIENST, Instructie *Liturgicae instaurationes*, 5 sept. 1970, nr. 2, in: AAS 62(1970), p. 696.

[9\)](#) VAN DE WIEL, o.c., pp. 53-54; ST. VAN CALSTER, *Bijbel en preek* (Brugge, Bortel, 1978), pp.59vv.

[10\)](#) MUSSINGHOF, in: *MK*, c. 767, p. 3.

[11\)](#) *Ecclesiae de mysterio*, art. 3 §2.

[12\)](#) *Het doopsel van kinderen* (Zeist, 1993), nr. 137; MUSSINGHOF, *MK*, c. 767, pp. 2-3.

[13\)](#) CONGREGATIE VOOR DE EREDIENST, *Directorium voor zondagsvieringen bij afwezigheid van een priester*, 2 juni 1988, nr. 43; een Nederlandse vertaling in: J. HERMANS, *Zondagsviering bij afwezigheid van een priester* (Oegstgeest, 1992), p. 23.

[14\)](#) In: AAS 67(1974), p. 37.

[15\)](#) Art. 3 §1.

[16\)](#) In: AAS 79(1987), p. 1249.

DE VOORBEREIDING VAN EEN HOMILIE OF OVERWEGING

[17\)](#) 41; 139 §2; 151; 190 §2; 193 §1; 270; 290 §3; 320 § 2; 395 § 3; 401 § 2; 494 § 2; 667 § 4; 686 §1 en 3; 688 §2; 696 § 1 en 2; 726 § 2; 860 § 1; 884 § 2; 891; 938 § 4; 974 § 1; 1038; 1077 § 1; 1130; 1144 § 2; 1147; 1164; 1222 § 2; 1248 § 2; 1331 § 2, 1; 1361 § 2; 1422; 1487; 1508 § 2; 1514; 1529; 1532; 1603 § 2; 1736 § 2; 1737 § 3.

[18\)](#) Inleiding 2000, nr. 65.

[19\)](#) (Brugge, 1978), pp. 262-265.